

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การประเมินพินความรู้ และพฤติกรรมกาปฏิบัติเพื่อป้องกันตนเองจากการติดเชื้อเอดส์ ในการปฏิบัติต่อวิชาชีพของพยาบาลใหม่ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเจียวเฉลิมพระเกียรติ” เป็นวิจัยเชิงสำรวจ มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. เพื่อสำรวจความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ของพยาบาลใหม่
2. เพื่อสำรวจการปฏิบัติงานของพยาบาลใหม่ ในการป้องกันตนเองจากการติดเชื้อเอดส์
3. เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ และการปฏิบัติงานของพยาบาลใหม่ ในการป้องกันตนเองจากการติดเชื้อเอดส์

ประชากรที่ใช้ศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ พยาบาลใหม่ที่สำเร็จการศึกษาจากคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเจียวเฉลิมพระเกียรติ ที่จบการศึกษาในปีการศึกษาในเดือนเมษายน พ.ศ. 2538 และปฏิบัติงานในโรงพยาบาลหัวเจียว ครบ 1 ปี จำนวนทั้งสิ้น 38 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยปรับ จากงานวิจัยของ ดร.ทัศนบุญทอง โดยแบ่งเป็น 4 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลส่วนบุคคลของพยาบาลใหม่ และประสบการณ์การดูแลผู้ติดเชื้อเอดส์และผู้ป่วยเอดส์ ตอนที่ 2 เป็นข้อมูลความรู้เรื่องโรคเอดส์ โดยครอบคลุมในเรื่องของความหมาย อุบัติการณ์ สาเหตุการแพร่กระจายของโรคเอดส์ ลักษณะของโรค การดูแลรักษา และการควบคุมโรคลักษณะเป็นแบบสอบถามชนิด 4 ตัวเลือก ถ้าตอบถูกให้ 1 คะแนน ถ้าตอบผิดให้ 0 คะแนน จำนวน 27 ข้อ รวมคะแนนทั้งหมด 27 คะแนน ตอนที่ 3 เป็นข้อมูลพฤติกรรมกาปฏิบัติเพื่อป้องกันตนเองจากการติดเชื้อเอดส์ในการปฏิบัติวิชาชีพของพยาบาลใหม่ เป็นแบบสอบถาม โดยใช้หลักการพยาบาลแบบ Universal precautions จำนวน 37 ข้อ ลักษณะคำถามเป็นข้อความมีคำตอบให้เลือก 3 ระดับ คือ ปฏิบัติทุกครั้ง, ปฏิบัติบางครั้ง และไม่ได้ปฏิบัติเลย ข้อคำถามมีทั้งด้านบวกและลบ โดยมีคะแนน 3, 2, 1, สำหรับด้านบวกและ 1, 2, 3 สำหรับข้อความทางลบรวมคะแนนทั้งหมด 111 คะแนน การประเมินคิดจากค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($\bar{x} \pm SD$) โดยแบ่งคะแนนออกเป็น 3 ระดับ คือ ดี ปานกลาง และไม่ดี ตอนที่ 4 เป็นแบบสังเกตพฤติกรรมกาปฏิบัติเพื่อป้องกันตนเองจากการติดเชื้อเอดส์ในการปฏิบัติวิชาชีพพยาบาลใหม่ โดยใช้หลักการพยาบาลแบบ Universal precautions จำนวน 37 ข้อ สอดคล้องกับแบบสอบถามตอนที่ 3 โดยมีคำตอบให้เลือก 3 ระดับ คือ ปฏิบัติทุกครั้ง, ปฏิบัติบางครั้ง และไม่ได้ปฏิบัติเลย คำถามมีข้อความทั้งทางบวกและทางลบ โดยมีคะแนน 3, 2, 1, สำหรับข้อความทางบวก และ 1, 2, 3 สำหรับข้อความทางลบรวมคะแนนทั้งหมด 111 คะแนน การประเมินคิดจากค่า

เฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($\bar{x} \pm SD$) โดยแบ่งคะแนนออกเป็น 3 ระดับ คือ ดี ปานกลาง และไม่ดี

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ผู้วิจัยได้ขอความร่วมมือจากผู้อำนวยการโรงพยาบาลหัวเฉิว เพื่อขอรายชื่อพยาบาลใหม่ในแต่ละแผนกของโรงพยาบาล จากนั้นผู้วิจัยได้ขอความร่วมมือจากหัวหน้าฝ่ายการพยาบาลและหัวหน้าหอผู้ป่วย ในการสังเกตพฤติกรรมการปฏิบัติ เพื่อป้องกันตนเองจากการติดเชื้อเอดส์ การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้เวลารวม 8 สัปดาห์ ตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน 2539 ถึงวันที่ 31 พฤษภาคม 2539 การวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้นำมาใช้การวิเคราะห์โดยหาค่าอัตราส่วนร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานค่าโคสแควร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เอสพีเอสเอส (Statistical Package for the Social Sciences / Personal Computer)

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม (ตารางที่ 3-6)

1.1. พยาบาลใหม่ทั้งหมดเป็นเพศหญิงส่วนใหญ่มีอายุ 23 ปี ร้อยละ 36.84 รองลงมาอายุ 24 ปี และ 22 ปี ร้อยละ 28.94 และน้อยที่สุดอายุ 28 ปี ร้อยละ 2.63 สถานภาพสมรสส่วนใหญ่เป็นโสด ร้อยละ 97.37 และสถานภาพสมรสคู่ ร้อยละ 2.63 ปฏิบัติงานในแผนกอายุรกรรม-ศัลยกรรม เป็นส่วนใหญ่ ร้อยละ 63.16 รองลงมาคือ แผนกสูติกรรม ร้อยละ 15.79 และน้อยที่สุดแผนกอุบัติเหตุ-ฉุกเฉิน ร้อยละ 2.63 พยาบาลใหม่ส่วนใหญ่เคยมีประสบการณ์ในการดูแลผู้ติดเชื้อเอดส์และผู้ป่วยเอดส์ ร้อยละ 89.47 ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในระยะเวลามากกว่า 6-12 เดือน ร้อยละ 63.16 รองลงมามีระยะเวลาต่ำกว่า 1 เดือน ร้อยละ 13.11 น้อยที่สุดมีระยะเวลา 1-6 เดือน ร้อยละ 2.63 ผู้ที่เคยมีประสบการณ์การดูแลผู้ติดเชื้อเอดส์และผู้ป่วยเอดส์แต่ไม่ยอมบอกระยะเวลา ร้อยละ 10.53 และมีผู้ที่ไม่เคยมีประสบการณ์การดูแลผู้ติดเชื้อเอดส์และผู้ป่วยเอดส์เลย ร้อยละ 10.53

1.2. พยาบาลใหม่ส่วนใหญ่ได้รับความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์จากการศึกษาในหลักสูตรจากการศึกษาดำรงวารสาร เอกสาร ร้อยละ 86.84 รองลงมาคือ จากการประชุมวิชาการ สัมมนา ร้อยละ 60.54 แหล่งความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ที่พยาบาลใหม่ได้รับความรู้น้อยที่สุดคือ การจัดอบรม ร้อยละ 15.79

1.3. พยาบาลใหม่ส่วนใหญ่ต้องการได้รับความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์จากการจากการประชุมวิชาการ หรือสัมมนาเป็นครั้งคราว ร้อยละ 39.47 รองลงมาต้องการ ได้รับข่าวสารจากหนังสือพิมพ์ใหม่ๆ ร้อยละ 31.57

ตอนที่ 2 การศึกษาข้อมูลความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ของพยาบาลใหม่โดยครอบคลุมในเรื่องของความหมาย อุบัติการณ์ สาเหตุ การแพร่กระจายของโรคเอดส์ ลักษณะของโรค การดูแลรักษา และการควบคุมโรค (ตารางที่ 7-8)

2.1. พยาบาลใหม่มีความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ในเรื่องของการแพร่กระจายมากที่สุด (ร้อยละ 100) ในข้อที่ว่า “โรคเอดส์สามารถติดต่อทางเลือดได้มากที่สุด” และ “การมีเพศสัมพันธ์กับผู้ติดเชื้อทำให้มีการแพร่กระจายของเชื้อเอดส์สู่บุคคลอื่นได้มากที่สุด” รองลงมาคือ ความรู้เกี่ยวกับลักษณะของโรคเอดส์ ร้อยละ 89.48 ในข้อที่ว่า “ในระยะของเอดส์เต็มขั้นผู้ป่วยจะมีอาการของโรคติดเชื้อฉวยโอกาสและการติดเชื้อโรคระบบทางเดินหายใจ” และ “เชื้อเอดส์สามารถมีชีวิตอยู่ในอุณหภูมิห้องนานเป็นชั่วโมง” นอกจากนี้พยาบาลใหม่ส่วนใหญ่จะมีความรู้ในเรื่องของการดูแลรักษาโรคเอดส์ ร้อยละ 73.68 ในข้อที่ว่า “ทารกที่เกิดจากมารดาที่เป็นโรคเอดส์ไม่ควรกินนมแม่เลย” ร้อยละ 86.84 รองลงมาคือ “เหตุผลที่ทำให้การผลิตวัคซีนป้องกันโรคเอดส์ยังไม่ประสบความสำเร็จคือ ไวรัสสามารถกลายพันธุ์ (mutate) ได้เรื่อยๆ” และ “ยา AZT ที่ใช้ในการรักษาโรคเอดส์จะยับยั้งการทำงานของเอนไซม์ reverse transcriptase”

สำหรับความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ที่พยาบาลใหม่มีความรู้ค่อนข้างต่ำ จะเป็นเรื่องของอุบัติการณ์การเกิดโรค ในข้อ “องค์การอนามัย (WHO) คาดคะเนจำนวนผู้ป่วยเอดส์ทั่วโลกในปี ค.ศ. 1994 จะมีจำนวน 1,100,001 - 1,200,000 คน” ร้อยละ 2.63 รองลงมาคือ ความรู้เกี่ยวกับการควบคุมโรค ในข้อ “น้ำยาทำความสะอาดพื้นห้องที่เบียดเลือดหรือเสมหะของผู้ป่วยโรคเอดส์ที่ป่วยมากคือ โซเดียมไฮโปคลอไรด์ 0.1%” ร้อยละ 7.89 และ “การปฏิบัติที่ถูกต้องในการทำลายเชื้อโรคเอดส์ในสิ่งคัดหลั่งจากผู้ป่วยโรคเอดส์ เพื่อป้องกันการแพร่กระจายโรค คือ ใช้ Chlorox 0.5% นาน 30 นาที - 1 ชั่วโมง แล้วนำไปเผาหรือฝัง” ร้อยละ 18.42

ความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์โดยรวมของพยาบาลใหม่ส่วนใหญ่ ร้อยละ 71.05 อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 59.35) รองลงมามีความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ในระดับสูง ร้อยละ 15.79 และมีความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ในระดับต่ำ ร้อยละ 13.16 เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ความรู้ของพยาบาลใหม่ที่มีส่วนใหญจะเป็นเรื่องของความหมาย การดูแลรักษาและการแพร่กระจาย รองลงมาคือ สาเหตุลักษณะของโรค การควบคุมโรค ส่วนด้านที่มีความรู้ต่ำก็คือ ด้านอุบัติการณ์การเกิดโรค

ตอนที่ 3 พฤติกรรมการปฏิบัติเพื่อป้องกันตนเองจากการติดเชื้อเอดส์ในการปฏิบัติวิชาชีพของพยาบาลใหม่ (ตาราง 9-10) พบว่า

3.1 จากการศึกษาพฤติกรรมการปฏิบัติในการป้องกันตนเองจากการติดเชื้อเอดส์ของพยาบาลใหม่ มีรายละเอียดดังนี้

- การสวมถุงมือในขณะที่ปฏิบัติการพยาบาล พบว่า การสวมถุงมือในการสวนอุจจาระ และสวนปัสสาวะแก่ผู้ป่วย พยาบาลใหม่ส่วนใหญ่จะปฏิบัติทุกครั้ง ร้อยละ 94.74 รองลงมาไม่ปฏิบัติเลย ร้อยละ 2.63 การสวมถุงมือในการดูแลเสมหะ พยาบาลใหม่ส่วนใหญ่จะปฏิบัติทุกครั้ง ร้อยละ 92.11 รองลงมาไม่มีกิจกรรม ร้อยละ 7.89 สำหรับพฤติกรรมปฏิบัติการพยาบาลที่ไม่เหมาะสม คือ การสวมถุงมืออย่างคู่เดียวเพื่อปฏิบัติการพยาบาลทุกอย่างในแต่ละวันนั้น พยาบาลใหม่ส่วนใหญ่ไม่ได้ปฏิบัติ ร้อยละ 97.37 รองลงมาปฏิบัติเป็นบางครั้ง ร้อยละ 2.63

- การทำคลอดและการดูแลทารก พยาบาลใหม่ส่วนใหญ่จะไม่มีกิจกรรม (ร้อยละ 68.42 - 86.84) สำหรับการปฏิบัติการพยาบาลพบว่า การทำคลอดฉุกเฉินโดยไม่สวมถุงมือ พยาบาลใหม่ส่วนใหญ่ไม่ได้ปฏิบัติ ร้อยละ 10.53 รองลงมาจะปฏิบัติเป็นบางครั้ง ร้อยละ 2.63 สำหรับเรื่องของการสวมถุงมือ ผ้ากั้นเบื่อนก้นน้ำ แวนตาและรองเท้าหุ้มข้อในการทำคลอดปกติ พยาบาลใหม่ส่วนใหญ่ไม่ได้ปฏิบัติ ร้อยละ 10.53 รองลงมาจะปฏิบัติทุกครั้ง ร้อยละ 7.89 ในเรื่องของการดูแลทารกที่มารดาติดเชื้อเอดส์เช่นเดียวกับทารกทั่วไป พยาบาลใหม่ส่วนใหญ่ปฏิบัติทุกครั้ง ร้อยละ 18.42 รองลงมาไม่ได้ปฏิบัติ ร้อยละ 13.16

- การล้างมือ พบว่า พยาบาลใหม่ทุกคนจะล้างมือหลังการถอดถุงมือทุกครั้ง วิธีการล้างมือที่พยาบาลใหม่ส่วนใหญ่ปฏิบัติมากที่สุดคือ การล้างมือด้วยน้ำและสบู่ ซึ่งปฏิบัติทุกครั้ง และปฏิบัติบางครั้งเท่าๆกัน ร้อยละ 50 วิธีการล้างมือที่พยาบาลใหม่ส่วนใหญ่ปฏิบัติบางครั้งมากที่สุดคือ ล้างมือด้วยน้ำธรรมดา ล้างมือด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อ (antiseptic) และ เช็ดมือด้วยแอลกอฮอล์ ภายหลังจากล้างมือ ร้อยละ 63.16 รองลงมาคือ การล้างมือด้วยแอลกอฮอล์ ร้อยละ 57.89

- การป้องกันการเกิดบาดแผล และการดูแลผู้ป่วย พบว่า พยาบาลใหม่ทุกคนจะระมัดระวังการถูกของมีคมบาดหรือทิ่มแทงทุกครั้งขณะให้การพยาบาล พยาบาลใหม่ส่วนใหญ่จะระวังไม่ให้ปลายเข็มหรือของมีคมแทงถุงมือขาด ร้อยละ 94.74 รองลงมาจะระวังเป็นบางครั้ง ร้อยละ 5.26

สำหรับการปฏิบัติน้อยที่สุดคือ การทิ้งเข็มลงในภาชนะโดยไม่สวมปลอกพลาสติก พยาบาลใหม่ส่วนใหญ่ไม่ได้ปฏิบัติ ร้อยละ 50 รองลงมาปฏิบัติบางครั้ง ร้อยละ 31.58

การปฏิบัติที่ไม่เหมาะสมในเรื่องของการป้องกันการเกิดบาดแผลและการดูแลผู้ป่วย พยาบาลส่วนใหญ่ไม่ได้ปฏิบัติ ในเรื่องของการหลีกเลี่ยงการปฏิบัติการพยาบาลกับผู้ติดเชื้อหรือผู้ป่วยเอดส์ ร้อยละ 81.58 รองลงมาจะหลีกเลี่ยงการปฏิบัติพยาบาลกับผู้ติดเชื้อหรือผู้ป่วยเอดส์ทุกครั้ง ร้อยละ 13.16 การปฏิบัติการพยาบาลที่ไม่เหมาะสมที่พยาบาลใหม่ปฏิบัติน้อยที่สุด คือ การแยกผู้ติดเชื้อหรือผู้ป่วยเอดส์ไว้ให้ไกลจากเกณฑ์พยาบาลใหม่ส่วนใหญ่จะปฏิบัติบางครั้ง ร้อยละ 47.37 รองลงมา ไม่ได้ปฏิบัติ ร้อยละ 34.21

3.2. จากการศึกษาพฤติกรรมกรรมการปฏิบัติเพื่อป้องกันตนเองจากการติดเชื้อเอดส์ของพยาบาลใหม่ จำแนกตามระดับพฤติกรรมพบว่า พยาบาลใหม่ส่วนใหญ่มีพฤติกรรมกรรมการปฏิบัติเพื่อป้องกันตนเองจากการติดเชื้อเอดส์อยู่ในระดับปานกลาง คือ จำนวนร้อยละ 71.05 รองลงมาคือ มีพฤติกรรมกรรมการปฏิบัติเพื่อป้องกันตนเองจากการติดเชื้อเอดส์อยู่ในระดับไม่ดี จำนวนร้อยละ 18.42 และมีพฤติกรรมกรรมการปฏิบัติเพื่อป้องกันตนเองจากการติดเชื้อเอดส์อยู่ในระดับดีจำนวนน้อยที่สุด จำนวนร้อยละ 10.53

ตอนที่ 4 การสังเกตพฤติกรรมกรรมการปฏิบัติเพื่อป้องกันตนเองจากการติดเชื้อเอดส์ในการปฏิบัติวิชาชีพพยาบาลใหม่ (ตารางที่ 11-12)

4.1. จากการศึกษาโดยการสังเกตพฤติกรรมกรรมการปฏิบัติในการป้องกันตนเองจากการติดเชื้อเอดส์ของพยาบาลใหม่ มีรายละเอียดต่าง ๆ ดังนี้

- การสวมถุงมือ พบว่า พยาบาลใหม่ส่วนใหญ่ สวมถุงมือทุกครั้งในการสวนปัสสาวะร้อยละ 92.11 รองลงมาสวมถุงมือทุกครั้งในการสวนอุจจาระ ร้อยละ 89.47 การปฏิบัติในการล้างมือพยาบาลใหม่ส่วนใหญ่ สวมถุงมือทุกครั้งร้อยละ 92.11 รองลงมาสวมถุงมือเป็นบางครั้ง ร้อยละ 7.89 การปฏิบัติการพยาบาลที่พยาบาลใหม่ส่วนใหญ่สวมถุงมือเป็นบางครั้งมากที่สุดคือการปฏิบัติในเรื่องของการฉีดยา ร้อยละ 65.79 รองลงมาคือการปฏิบัติการช่วยชีวิตผู้ป่วย ร้อยละ 60.53 การปฏิบัติที่ไม่เหมาะสมในเรื่องของการสวมถุงมืออย่างคู่เดียว เพื่อปฏิบัติการพยาบาลทุกอย่างในแต่ละวัน พยาบาลใหม่ส่วนใหญ่ ไม่ได้ปฏิบัติ ร้อยละ 81.58 มีเพียง รองลงมาปฏิบัติเป็นบางครั้ง ร้อยละ 15.79

- การทำคลอดและดูแลทารก พบว่าพยาบาลใหม่ไม่มีกิจกรรมเกี่ยวกับการทำคลอดสำหรับเรื่องของการดูแลทารกที่ติดเชื้อเอดส์ เช่นเดียวกับทารกทั่วไป พยาบาลใหม่ส่วนใหญ่ไม่มีกิจกรรม ร้อยละ 92.11 รองลงมาปฏิบัติทุกครั้ง ร้อยละ 7.89

- การล้างมือ พบว่า พยาบาลใหม่ส่วนใหญ่ ล้างมือหลังจากถอดถุงมือทุกครั้ง ร้อยละ 84.21 รองลงมา ปฏิบัติบางครั้ง ร้อยละ 15.79 วิธีการปฏิบัติในการล้างมือของพยาบาลใหม่ส่วนใหญ่ ล้างมือทุกครั้งด้วยน้ำและสบู่ ร้อยละ 68.42 รองลงมาปฏิบัติบางครั้ง ร้อยละ 31.55

วิธีการวิธีการอื่นๆในการล้างมือที่พยาบาลใหม่ส่วนใหญ่ปฏิบัติเป็นบางครั้งมากที่สุดคือ การจะเช็ดมือด้วยแอลกอฮอล์หลังการล้างมือ ร้อยละ 73.68 รองลงมาคือ ล้างมือด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อ (antiseptic) ร้อยละ 57.89 สำหรับวิธีการปฏิบัติที่ไม่เหมาะสมคือ การล้างมือด้วยแอลกอฮอล์ พยาบาลใหม่ส่วนใหญ่ไม่ได้ปฏิบัติ ร้อยละ 60.53 รองลงมาปฏิบัติบางครั้ง ร้อยละ 39.47

- การป้องกันการเกิดบาดแผลและการดูแลผู้ป่วย พบว่า พยาบาลใหม่ส่วนใหญ่จะระมัดระวังการถูกข้อมือคัมบาดหรือทิ่มแทงขณะให้การพยาบาลทุกครั้ง ร้อยละ 97.37 รองลงมาจะระมัดระวังเป็นบางครั้ง ร้อยละ 2.63 การปฏิบัติในเรื่องของการระวังไม่ให้ปลายเข็มหรือของมีคมแทงถุงมือขาด พยาบาลส่วนใหญ่ จะระวังทุกครั้ง ร้อยละ 92.11 รองลงมาจะระวังเป็นบางครั้ง ร้อยละ 7.89 และการปฏิบัติในเรื่องของการระวังไม่ให้ปลายเข็มหรือของมีคมแทงถุงมือขาด พยาบาลใหม่ส่วนใหญ่จะระวังทุกครั้ง ร้อยละ 92.11 รองลงมาจะระวังเป็นบางครั้ง ร้อยละ 7.89 สำหรับการปฏิบัติที่ไม่เหมาะสม ในเรื่องของการหลีกเลี่ยงการปฏิบัติกรพยาบาลกับผู้ติดเชื้อหรือผู้ป่วยเอดส์ พบว่า พยาบาลใหม่ส่วนใหญ่ ไม่ได้ปฏิบัติ ร้อยละ 89.47 รองลงมาไม่มีกิจกรรมร้อยละ 10.53 การแยกผู้ติดเชื้อหรือผู้ป่วยเอดส์ไว้ให้ไกลจากเคาน์เตอร์พยาบาล พบว่าพยาบาลใหม่ส่วนใหญ่ ไม่ได้ปฏิบัติ ร้อยละ 73.68 รองลงมาจะปฏิบัติทุกครั้ง ร้อยละ 13.16

การปฏิบัติที่มีผู้ปฏิบัติน้อยที่สุด คือ เรื่องของการทิ้งเข็มลงในภาชนะที่เตรียมไว้โดยไม่สวมปลอกพลาสติกพยาบาลใหม่ส่วนใหญ่ จะปฏิบัติเป็นบางครั้ง ร้อยละ 42.11 รองลงมาปฏิบัติทุกครั้งและไม่ได้ปฏิบัติ ร้อยละ 15.79

4.2. จากการศึกษา โดยการสังเกตพฤติกรรมการปฏิบัติเพื่อป้องกันตนเองจากการติดเชื้อเอดส์ ของพยาบาลใหม่จำแนกตามระดับของพฤติกรรม พบว่า พยาบาลใหม่ส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการปฏิบัติเพื่อป้องกันตนเองจากการติดเชื้อเอดส์อยู่ในระดับปานกลาง คือ มีจำนวน ร้อยละ 68.42 และมีพฤติกรรมการปฏิบัติเพื่อป้องกันตนเองจากการติดเชื้อเอดส์ ในระดับดีและไม่ดีในจำนวนที่เท่า ๆ กัน คือ ร้อยละ 15.79

ตอนที่ 5 ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์กับพฤติกรรมการปฏิบัติเพื่อป้องกันตนเองจากการติดเชื้อเอดส์ในการปฏิบัติวิชาชีพ และความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการปฏิบัติเพื่อป้องกันตนเองจากการติดเชื้อเอดส์ กับการสังเกตพฤติกรรม เพื่อป้องกันตนเองจากการติดเชื้อเอดส์ของพยาบาลใหม่ (ตารางที่ 13-14) พบว่า

5.1. จากการศึกษา พบว่า พื้นความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ของพยาบาลใหม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการปฏิบัติเพื่อป้องกันตนเองจากการติดเชื้อเอดส์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.2. จากการศึกษา พบว่า พฤติกรรมการปฏิบัติเพื่อป้องกันตนเองจากการติดเชื้อเอดส์ ของพยาบาลใหม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการปฏิบัติของพยาบาลใหม่ที่ได้จากการสังเกตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล ในการวิจัยเรื่อง “การประเมินพื้นความรู้และพฤติกรรมการปฏิบัติเพื่อป้องกันตนเองจากการติดเชื้อเอดส์ในการปฏิบัติวิชาชีพของพยาบาลใหม่ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ มีประเด็นสำคัญดังนี้

1. ในด้านข้อมูลส่วนตัวของพยาบาลซึ่งมีประสบการณ์การทำงานในวิชาชีพพยาบาลครบ 1 ปี ในช่วงระยะเวลาดังกล่าวนี้มีพยาบาลใหม่ถึง ร้อยละ 84.47 ที่มีประสบการณ์ในการดูแลผู้ติดเชื้อเอดส์และผู้ป่วยเอดส์ และมากกว่าครึ่งหนึ่งของพยาบาลใหม่มีประสบการณ์เป็นระยะเวลามากกว่า 6 เดือน ถึง 12 เดือน ข้อมูลดังกล่าวนี้มีความสอดคล้องกับสถานการณ์ การแพร่ระบาดของโรคเอดส์ทั้งในปัจจุบันและที่คาดการณ์ไว้ในอนาคต ดังที่กระทรวงสาธารณสุขประมาณการไว้ว่า จำนวนผู้ติดเชื้อเอดส์และผู้ป่วยเอดส์มีแนวโน้มที่จะสูงขึ้น คาดว่าในปี พ.ศ.2543 จะมีผู้ติดเชื้อเอดส์ในประเทศไทยถึง 2-4 ล้านคน ซึ่งคนเหล่านี้จะทยอยป่วยมากขึ้นจึงจำเป็นต้องหาทางโรงพยาบาลต่าง ๆ จะต้องเตรียมบุคลากรให้พร้อมที่จะรับผู้ป่วยเอดส์ รวมทั้งผู้ติดเชื้อเอดส์ที่เจ็บป่วยด้วยโรคอื่น ๆ ที่จำเป็นต้องเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลที่จะมีมากขึ้น

2. ในด้านความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ มีพยาบาลใหม่เพียง ร้อยละ 15.79 ที่มีความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ในระดับสูง และมีถึงร้อยละ 71.05 ทั้งมีความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาถึงแหล่งความรู้ที่พยาบาลใหม่ได้รับส่วนใหญ่ได้จากการศึกษาในหลักสูตรและจากการค้นคว้า ตำรา วารสาร เอกสาร (ร้อยละ 86.84) มีพยาบาลใหม่เพียง ร้อยละ 15.79 ที่ได้รับความรู้จากการอบรม จึงเห็นควรให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้เห็นถึงความสำคัญของการฝึกอบรมแก่พยาบาลใหม่ เพื่อให้พยาบาลมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคเอดส์ได้อย่างถูกต้อง เพราะจากการสำรวจความคิดเห็นของพยาบาล 346 ในโรงพยาบาล 15 แห่ง ที่รักษาผู้ป่วยโรคเอดส์โดย เคสลิ เบรนแนน และคณะ (Brennam, 1988 : 60-64) พบว่า พยาบาลผู้ให้การดูแลผู้ป่วยโรคเอดส์ ร้อยละ 73. มีความวิตกกังวลในความปลอดภัยของตนเองและกลัวความเสี่ยงต่อการได้รับเชื้อเอดส์ และต้องการให้มีการศึกษาอบรมเกี่ยวกับโรคเอดส์ให้มากขึ้น และจากการศึกษาก็พบว่าพยาบาลใหม่เองก็มีความต้องการได้รับความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ ซึ่งส่วนใหญ่ต้องการให้มีการจัดประชุมวิชาการ หรือจัดสัมมนาเป็นครั้งคราว

เมื่อพิจารณาถึงความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์จำแนกรายด้านจะ พบว่า พยาบาลใหม่มีความรู้เรื่องของการแพร่กระจายของโรคเอดส์ ลักษณะของโรคเอดส์และการดูแลรักษาเบื้องต้นข้างดี (ร้อยละ 73.68-100) แต่ความรู้เกี่ยวกับอุบัติการณ์ของโรคเอดส์ และการควบคุมโรคค่อนข้างต่ำ

จากข้อที่ว่า “องค์การอนามัยโลก (WHO) คาดคะเนจำนวนผู้ติดเชื้อเอดส์ในปี ค.ศ. 1994 จะมีจำนวน 20 ล้านคน” มีผู้ตอบถูกร้อยละ 2.63 และ “น้ำยาทำความสะอาดพื้นห้องที่เปื้อนเลือดหรือเสมหะของผู้ป่วยโรคเอดส์ที่นิยมมากคือ โซเดียมไฮโปคลอไรด์ 0.1% มีผู้ตอบถูก ร้อยละ 7.89 แสดงให้เห็นว่า ความรู้จากแหล่งที่พยาบาลใหม่ได้รับส่วนใหญ่ คือ สถาบัน การศึกษา และจากการค้นคว้า ตำรา วารสาร เอกสารต่าง ๆ อาจจะยังไม่เพียงพอ เพราะโรคเอดส์ยังเป็นโรคที่ยังใหม่ต้องการแพทย์สาธารณสุข นับตั้งแต่ค้นพบครั้งแรกในปี พ.ศ. 2524 และมีการค้นคว้า ศึกษาวิจัยอย่างกว้างขวางจวบจนในปัจจุบัน การแพร่ระบาดของโรคเอดส์ก็ยังคงดำเนินต่อไปอย่างไม่หยุดยั้ง และวิธีการรักษาในปัจจุบันก็ยังไม่สามารถรักษาให้หายขาดได้ เพียงแต่ชะลอการดำเนินการของโรค และให้ผู้ป่วยมีชีวิตอยู่ยืนยาวขึ้นจนกว่าจะพบวิธีการรักษาให้หายขาด อีกทั้งสถานการณ์ต่าง ๆ เกี่ยวกับโรคเอดส์ก็ยังมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ดังนั้นการจัดอบรมเดิมให้แก่พยาบาลจึงมีความสำคัญสอดคล้องกับความเห็นของ ประไพ บุรินทรามาตย์ ที่ว่า (ประไพ, 2535 : 338) พยาบาลวิชาชีพทุกคนจำเป็นต้องได้รับความรู้และข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับโรคเอดส์ที่ทันสมัยและต่อเนื่อง เพื่อให้พยาบาลวิชาชีพมีความรู้ ความสามารถ ในการดูแลรักษาผู้ติดเชื้อเอดส์และผู้ป่วยเอดส์ รวมทั้งสามารถมีส่วนร่วมในการดำเนินการควบคุมป้องกัน โรคตามนโยบายของกระทรวงสาธารณสุข ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เดิมหรือจัดทำวารสาร สิ่งตีพิมพ์คู่มือต่าง ๆ ขึ้น

3. ด้านการปฏิบัติเพื่อป้องกันตนเองจากการติดเชื้อเอดส์ พบว่า พยาบาลใหม่มีพฤติกรรมการปฏิบัติเพื่อป้องกันตนเองจากการติดเชื้อเอดส์อยู่ในระดับปานกลางเป็นส่วนใหญ่ และยังมีการปฏิบัติที่ไม่ถูกต้องหลายประการ อาทิ เช่น ในการ ฉีดยา, เจาะเลือด, ให้สารน้ำหรือให้เลือด ปฏิบัติการช่วยชีวิตผู้ป่วย ทำความสะอาดอวัยวะสืบพันธุ์ภายนอกหรือเปลี่ยนผ้าอนามัยให้แก่ผู้ป่วย พยาบาลใหม่ส่วนใหญ่จะสวมถุงมือเป็นบางครั้ง หรือการสวมปลอกเข็มกลับก่อนทิ้งลงในภาชนะที่เตรียมไว้ ก็ยังมีพยาบาลใหม่ส่วนใหญ่ปฏิบัติ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้มีอาจเกิดจากการที่ไม่ได้คำนึงถึงสถานการณ์ที่อาจเกิดขึ้นจากการสัมผัสหรือสิ่งคัดหลั่งจากร่างกายผู้ป่วย หรืออาจเกิดอุบัติเหตุในขณะที่ปฏิบัติงาน หรืออาจเกิดจากความเคยชินคิดว่าตนเองระมัดระวังเพียงพอ หรือคิดว่าไม่มีบาดแผลที่มือ จึงขาดความระมัดระวังบางครั้งอาจเกิดจากความเร่งรีบ อุปกรณ์ต่าง ๆ อาจไม่เพียงพอ สิ่งที่พบในการศึกษารุ่นนี้จะคล้ายคลึงกับการศึกษาของ แมรี่ จิต้า แนน โรเบิร์ต และเดวิด (Mary, Gita, Nancy, Robert & David 1990, p 351-356 อ้างใน สุกัญญา พรหมปัญญา, 2537 : 32-33) ที่ได้ทำการศึกษาโดยการสำรวจรายงานของบุคลากรทางการแพทย์ที่สัมผัสกับเลือดและสิ่งคัดหลั่งจากผู้ป่วย ในโรงพยาบาลที่มีมาตรการในการควบคุมป้องกันโรคติดเชื้อรวมทั้งมีอุปกรณ์ที่เพียงพอ พบว่า บุคลากรมีการปฏิบัติตามหลักการป้องกันการติดเชื้อแบบครอบจักรวาลเป็นประจำเพียงร้อยละ 55 แม้ว่าจะมีการให้ความรู้ถึงหลักการการติดเชื้อแบบครอบจักรวาลในระดับสูง และ จากการศึกษาของ

มาร์แชล แนนซี เจฟเฟอร์ ลูคิน มิเชล และโรเบิร์ต (Marshall, Nancy, Jeffery, Judene, Michael & Robert, 1990 : 223-239 : อ้างใน สุกัญญา พรหมปัญญา, 2537 : 32) ได้ศึกษาทัศนคติและพฤติกรรมการสวมปลอกเข็มกลับของบุคลากรทางการแพทย์ในโรงพยาบาลที่มีสื่อการเรียนการสอนขนาดใหญ่ จำนวน 14 แห่ง ที่ให้การดูแลผู้ติดเชื้อเอชไอวีรวมทั้งมีโปรแกรมการให้ความรู้และนิยโยบายในหลักการป้องกันการติดเชื้อรอบจักรวาลที่ชัดเจน พบว่า ยังมีบุคลากรที่สวมปลอกเข็มกลับคืนมากกว่าร้อยละ 25 โดย 1 ใน 3 เชื่อว่า การสวมปลอกเข็มกลับจะช่วยป้องกันตนเองจากการติดเชื้อเอชไอวี ซึ่ง พบว่า พฤติกรรมการสวมปลอกเข็มกลับมีความสัมพันธ์กับการขาดความรู้ลักษณะของงานที่มีผลต่อความเสี่ยงจากการปฏิบัติงานของแต่ละบุคคล การลืมและการไม่รับรู้ว่าการสวมปลอกเข็มกลับเป็นการเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุจากการถูกเข็มทิ่มแทง สิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นว่าพยาบาลใหม่ยังขาดความรู้และความระมัดระวังในการปฏิบัติงานที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อจึงจำเป็นต้องให้ความรู้และสร้างความเข้าใจอย่างถูกต้องแก่พยาบาลใหม่ทุกคนเพื่อให้พยาบาลใหม่ทุกคน ได้ปฏิบัติตามมาตรฐานเดียวกันอย่างถูกต้องเหมาะสม เป็นการสร้างความมั่นใจ และความพร้อมที่จะปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ

4. ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ และการปฏิบัติเพื่อป้องกันตนเองจากการติดเชื้อเอชไอวี พบว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 พยาบาลที่มีความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ดีก็จะสามารถปฏิบัติเพื่อป้องกันตนเองจากการติดเชื้อเอชไอวีได้เป็นอย่างดีด้วยคั้งแนวคิดของ ชวาร์ท (Schwart, 1975 ; อ้างใน พรทิพย์ ชนงภัย, 2536 : 23) ที่ว่าความรู้มีผลต่อการปฏิบัติทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่นการที่บุคคลมีความรู้และปฏิบัติตามความรู้ นั้น รวมทั้งแนวคิดของ ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2526 : 3) ที่ว่าการเปลี่ยนแปลงด้านความรู้ และเจตคติของบุคคลเป็นส่วนประกอบสำคัญที่จะทำให้บุคคลเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านการปฏิบัติ ความรู้จึงเป็นเกร็ดชีวิตและนำไปสู่การปฏิบัติด้านสุขภาพอนามัยที่ถูกต้อง ตลอดจนสัมพันธ์กับการศึกษาของ ซานตานา และคณะ (Santana et al : 1990 อ้างใน พรทิพย์ ชนงภัย, 2536 : 24) พบว่า บุคลากรทางการแพทย์ที่เข้าร่วม โปรแกรมสุขศึกษาเกี่ยวกับโรคเอดส์ มีความรู้ เจตคติ และพฤติกรรมป้องกันการโรคที่ดีขึ้น

ด้วยเหตุนี้จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่พยาบาลใหม่ควรได้รับการอบรมโดยมุ่งเน้นถึงการปฏิบัติซึ่งพยาบาลใหม่สามารถนำไปใช้ในสถานการณ์จริง อีกทั้งควรเน้นถึงการฝึกปฏิบัติให้เกิดความเคยชิน แม้ว่าจะอยู่ในสถานการณ์ปกติ หรือเร่งด่วน เพื่อให้สามารถปฏิบัติได้ตามมาตรฐานการระวังป้องกันและการควบคุมการติดเชื้อการแพร่กระจายเชื้ออย่างเคร่งครัด เพราะนอกจากจะเป็นการป้องกันตนเองจากการติดเชื้อเอชไอวีแล้วยังเป็นการป้องกันและควบคุมโรคเอดส์ในระบบบริการทางการแพทย์และการสาธารณสุขอีกด้วย

และเมื่อพิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติกับการสังเกตพฤติกรรมการปฏิบัติเพื่อป้องกันตนเองจากการติดเชื้อเอดส์ของพยาบาลใหม่ พบว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 แสดงว่า พยาบาลใหม่ได้มีการปฏิบัติเพื่อป้องกันตนเองจากการติดเชื้อเอดส์จริงตามที่ตนเองตอบมามิได้ปกปิดข้อเท็จจริง

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ

1. จากผลการวิจัยที่ พบว่า พยาบาลใหม่มีการปฏิบัติงานเพื่อป้องกันการติดเชื้อเอดส์ในระดับปานกลาง โดยที่ได้รับการอบรมค่า ผู้วิจัยเสนอให้มีการจัดอบรม โดยเฉพาะการอบรมในเชิงปฏิบัติเพื่อให้สามารถนำไปใช้ในสถานการณ์จริง และการมีการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานของพยาบาลใหม่เป็นระยะอย่างต่อเนื่อง
2. ควรมีการจัดทำคู่มือป้องกันการติดเชื้อเอดส์ ตามความเหมาะสมของสถานที่ เพื่อให้มีมาตรฐานการปฏิบัติในแนวเดียวกัน
3. จัดทำป้ายคำเตือนให้เห็นเด่นชัดเกี่ยวกับการปฏิบัติตามหลักป้องกันการติดเชื้อเอดส์ในแผนกต่าง ๆ เป็นข้อเตือนใจให้พยาบาลใหม่เพิ่มความระมัดระวังป้องกันตนเองในขณะที่ปฏิบัติงานมากขึ้น
4. ส่งเสริมให้มีปัจจัยต่าง ๆ สนับสนุนด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะด้านวัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อให้พยาบาลใหม่สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ครอบคลุมเหมาะสมยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาหาความพร้อม ในการใช้ Universal precautions ของบุคลากรทางด้านการแพทย์และสาธารณสุขอื่น ๆ ในโรงพยาบาลเพื่อประโยชน์ในการวางแผนการปฏิบัติ และให้การฝึกอบรมเพิ่มพูนความรู้เพิ่มเติม ให้บุคลากรทางการแพทย์มีความรู้ความสามารถ ปฏิบัติงานด้วยความถูกต้องและมั่นใจ เกิดประโยชน์ทั้งผู้ให้และผู้รับบริการ
2. ควรมีการศึกษาถึงการปฏิบัติในการใช้ Universal precautions โดยใช้การสังเกต ร่วมกับการสัมภาษณ์เจาะลึก ว่าถูกต้องหรือมีปัญหาอย่างไร จะได้นำข้อเท็จจริงที่ได้มาวางแผนปรับปรุงและพัฒนางานต่อไป

3. ทวรศึษาถึวกับตัวเปรในเรื่ง ปริมาณงาน สว้ศดการที่ไ้รับ แผนกในการ
ทำงาน งบประมาณ การบริหารจัดการ สึงเอื้ออำนาจในการใช้ Universal precautions ที่มีผลต่อ
ความพร้อมในการใช้ Universal precautions เพื่อให้ไ้ข้อมูลที่สมบูรณั้่งขึ้น

